

ARMATA ROȘIE ȘI VIOLENȚELE ASUPRA CIVILILOR ÎN BASARABIA (1944-1945)

Cătălina PLINSCHI

CZU: 94(478):355(47+57)“1944/1945”

plinschi112@gmail.com

In this paper we managed to fight the myths of invincibility, boundless courage and morality of the Bolshevik soldier. Archival documents have shown that civilians in Bessarabia suffered from legal robberies, intentional damage and gang rape. The military considered themselves entitled to fully benefit from all the advantages offered by the households of civils, and their wives. Today, more than ever, it is necessary to challenge these myths in the context of the policy of the Russian Federation and the war in Ukraine.

Al Doilea Război Mondial este de departe conflictul cu cele mai multe victime din secolul al XX-lea. Ca regulă generală, atunci când după un conflict se numără victimele, câștigătorii se concentrează asupra atrocităților comise de inamic și ignoră cele comise de propria parte. Acesta a fost și cazul Uniunii Sovietice care a scris istoria din poziția de câștigătoare, armata acesteia fiind descrisă ca „eroi viteji și demni, adevărați eliberatori”.

În această lucrare, ne-am propus să combatem mitul invincibilității, curajului nemărginit și moralității soldatului bolșevic. Idealizării Armatei Roșii i-au fost dedicate sute și poate mii de volume, însă realitățile războiului ne vorbesc despre cu totul alte motivații de care era dictată această armată: jafuri armate, violuri, execuții ale civililor și alte atrocități în masă.

Actualitatea și importanța temei se încadrează în contextul reînnoirii scrierii istoriei războiului și mai ales în efortul de reinterpretare a celui de-al Doilea Război Mondial, dar și în contextul războiului actual dintre Rusia și Ucraina. De asemenea, trebuie să menționăm eforturile continue ale Federației Ruse de a proteja memoria Armatei Roșii prin legea din 2013 care stabilește pedeapsa cu privațiunea de libertate de până la 5 ani pentru critica la adresa Armatei Roșii și legea din aprilie 2021, care stabilește responsabilitatea administrativă pentru „identificarea publică” a scopurilor și acțiunilor URSS și ale Germaniei naziste, precum și negarea „rolului decisiv” și a „misiunii umanitare” a URSS în Războiul Doi Mondial. Astăzi, critica la adresa lui Stalin sau a Federației Ruse este egalată cu justificarea nazismului.

Până la destrămarea URSS nu se putea vorbi despre existența unor crime comise de „măreața și invincibila” Armată Roșie, când aceasta „eliberase Basarabia de sub jugul cotropitorilor români”. Colectivizarea este prezentată ca o transformare „revoluționară a țărănimii muncitoare”, ca o realizare „remarcabilă”, care a contribuit la „consolidarea și înflorirea nației socialiste moldovenești”. Iar lichidarea și deporta-

rea țăranilor înstării (culacii, chiaburii) erau socotite un „fenomen firesc al procesului de construcție socialistă în satul moldovenesc”.

Astăzi, când documentele de arhivă ne permit să desfășurăm cu adevărat o cercetare despre ororile prin care au fost nevoiți să treacă basarabienii în 1940 și din 1944, înțelegem că realitățile erau cu totul altele.

Primele documente ce relatează despre fărâdelegile Armatei datează deja din marte 1944. Așa, la 29 martie 1944, în satul Bujerovca, județul Soroca, un țăran pe nume Costin a fost jefuit de tot ce avea prin gospodărie [1, p. 60-62]. Tot la sfârșitul lunii martie, presupuși reprezentanți ai SMERȘ au spart lăcata unui depozit al Raipotreboiuz-ului și au extras de acolo mobilă în valoare de 9.030 ruble. Tot în această perioadă începe ocuparea samovolnică a apartamentelor. Locatarii erau pur și simplu aruncați în stradă, iar atunci când eșaloanele se deplasau mai departe pe front, apartamentele erau distruse și jefuite [2, p. 16-18].

Mai mult, unele cazuri de jaf erau însoțite și de omor, în caz că țăranii refuzau să îndeplinească cerințele soldaților. Un raport al Comisariatului de Interne al RSSM (NKVD) ne spune că adeseori militari sovietici începeau să împuște fără niciun motiv anume (rus.: безцельная стрельба). Ca urmare, erau răniți sau uciși cetățeni locali nevinovați. Un asemenea incident a avut loc pe 10 aprilie în satul Bolohani, județul Orhei, când militarii sovietici au rănit un cetățean pe nume Migu. Iar pe 16 aprilie în satul Drochia, raionul Târnova, județul Soroca, a fost ucisă o femeie pe nume Stati. Pe 27 aprilie în satul Susleni, r-nul Susleni, județul Orhei, în locuința cetățeanului Sergheev au dat buzna trei militari sovietici care au început să împuște fără avertizare.

Către sfârșitul lunii august 1944 teritoriul Basarabiei și Transnistriei se afla în întregime sub controlul Armatei Roșii. Cu cât se apropia mai mult sfârșitul războiului, cu atât mai mult se intensificau barbaritățile. Militarii se considerau în drept să beneficieze din plin de toate avantajele oferite de locuințele gospodarilor, exprimând un dispreț vădit, dar și invidie, față de bunurile de care se bucurau aceștia.

Uneori, drept un bun pe care îl puteau folosi, soldații le considerau și pe femei. Așa, în iunie 1945, procurorul militar al Căilor ferate din Chișinău, tov. Kriucikov, a anunțat CC al PC (b) despre un viol de grup al unei muncitoare a nodului basarabean. Grupul de 6 infractori a fost reținut în aceeași zi, însă partidul a hotărât să nu discute această problemă la ședință, pentru a nu-l face public. Dar la 15 mai, după implicarea brigădei CC al PC (b) șeful raional de partid a decis să pună subiectul pe ordinea de zi. Care a fost soluția? Crearea unui cămin separat pentru fete și organizarea unei lecții publice despre „Prietenie și tovărășie” [3, p. 18].

Astfel de cazuri ne vorbesc despre faptul că conducerea partidului dar și aparatului administrativ foarte bine cunoștea despre ocupațiile soldaților în satele din Basarabia, dar alegea să tacă. Cu mult înainte de victorie, în februarie 1945, a fost emis un ordin stalinist semnificativ nr. 229, conform căruia orice relații sexuale ale personalului militar sovietic cu femeile germane și reprezentante ale altor națiuni din teritoriile cucerite erau interzise. Se amenința cu tribunalul și execuția pentru viol. Potrivit datelor oficiale, doar pentru un an – din 1945 până în 1946 – tribunalele au

condamnat circa 4 mii de militari pentru astfel de acțiuni. Dar părerea subiectivă a lui Stalin privind aceste cazuri era: „sunt doar clipe de relaxare a unor băieți care au trecut prin iad” [4].

Violurile colective și repetitive ale Armatei Roșii rămân până astăzi un subiect puțin discutat, deoarece această temă intră în conflict cu imaginea eroică a celui care își eliberează țara și aduce pacea în Europa. „Marele Război Patriotic” fiind încă un eveniment aproape mitic în Rusia, subiectul rămâne sensibil și tabu.

Dar, toate documentele enumerate mai sus dezvăluie adevărata față a „eliberatorilor”. Documente care nu dau niciun drept moral de a onora armata, care s-a dezonorat complet prin violul femeilor, uciderea pentru vin și torturarea civililor nevinovați prin jaf – un jaf legal.

Astăzi, mai mult decât oricând, este necesar de contestat cele două mituri esențiale despre cel de-al Doilea Război Mondial și Armata Roșie – mitul eliberatorilor și mitul eroilor victorioși. Nu există eliberare pentru care trebuie să plătești cu viața ta sau a copiilor tăi și nu există victorie unilaterală, atunci când de partea forțelor aliate au luptat și Regatul Unit, SUA, Franța și China.

Referințe:

1. *AOSPRM*, F. 51, inv. 2, d. 47, ff. 60-62.
2. *AOSPRM*, F. 51, inv. 2, d. 25, ff. 16-18.
3. *AOSPRM*, F. 51, inv. 3, d. 46, f. 18.
4. „Как так, Вы не можете понять солдата, который прошагал тысячи километров через кровь, огонь и смерть и хочет развлечься с женщиной или взять себе какую-нибудь безделушку?” МИЛОВАН, Д., *Лицо тоталитаризма*, <http://web.archive.org/web/20020624085154/knigidz.nm.ru/jilas/index.htm> (accesat la 29.04.2022).

Recomandat

Anatol PETRENCU, dr. hab., prof. univ.